

DİVÂN-I HİKMET'İN İSTANBUL BASKISININ MUHTEVASI

METİN KARAÖRS*

— I —

Bu araştırmada «Ahmed Yesevî'ye ait oldukları kabul edilebilecek hikmetlerin bir araya getirilip farklılıklar belirtmek suretiyle yayınlanması Ahmed-i Yesevî hakkında olduğu kadar onunla başlayan dinî - tasavvufî halk edebiyatımız hakkında da faydalı bilgiler verecek ve kültür hayatımıza ışık tutacak olduğundan»¹ *Dîvân-ı Hikmet*'in İstanbul baskısı olarak bilinen H. 1299 tarihli basma nüsha incelenmiştir².

Pîr-i Türkistan nâmıyla şöhret kazanmış ve Türk milletinin en büyük kültür müştereklerinden biri haline gelmiş bulunan Hoca Ahmed Yesevî'nin hikmetlerinin içinde yer aldığı *Dîvân-ı Hikmet*'in eldeki yazma nüshalarının en eskisi XVI. veya XVII. asra kadar inebilmektedir. Ancak bu nüshaların hiç biri mürettep bir divan niteliğinde olmayıp içlerindeki hikmetlerin hepsi de Ahmed Yesevî'ye ait değildir. Ahmed Yesevî'nin bütün hikmetlerini içine alan bir nüsha da ele geçmemiştir. Ahmed Yesevî zamanında yazılmış bir *Dîvân-ı Hikmet* de ele geçmemiştir. Eldeki mevcut nüshalar değişik bölgelerde, muhtelif tarihlerde, farklı şahıs-

* Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

1 Prof. Dr. Kemal ERASLAN, *Divan-ı Hikmet'ten Seçmeler*, Ankara 1991 s. VI.

2 Yard. Doç. Dr. Metin KARAÖRS, *Kayseri'de Bulunan Bir Divan-ı Hikmet Basması Ahmed ve Yesevî'nin Yayınlanmaması Hikmetleri*, Milletler arası Ahmed Yesevî Sempozyumu, Kayseri, Mayıs 1993 (bildiri).

lar tarafından tertip edilen hikmetler mecmuası karakterindedirler.

İncelediğimiz bu nüsha Kayseri Raşit Efendi Kütüphanesi'nde no. 25798 ile kayıtlıdır³. Başındaki dibâceden bu basmanın Sultan II. Abdulhamid Han adına basıldığı, tertip edenin *Lugât-ı Çağatayî ve Türki-i Osmânî* yazarı Buharalı Şeyh Süleyman Efendi olduğu, İstanbul'da Osmanlı Matbaasında H. 1299 yılında basıldığı anlaşılmaktadır. Dibâce aynen şöyledir :

Kitâb

Divân-ı belâgat-'Unvân-ı Sulţânü'l-'Ârifin Hâce Ahmed-i Yesevî

Hikmet

Der 'aşr-ı Sulţân 'Abdu'l-hamîd Hân-ı Gâzî

Çağatay ve Özbek lisânı üzre kibâr-ı ehlu'llâhdan Mâverâü'n-nehr ve Türkistân müktedâsı ve tarîka-i 'aliyye-i Nakşibendiyye pişvâsı Sulţânü'l-'ârifin ve Gavşu'l-vâşlîn (Hâce Ahmed-i Yesevî) Hazretlerinin te'lîf-kerdesi olan (hikmet) nâm kitâb-ı müstetâb Der-sâ'âdet'te Buhârâ dergâhı seccâde-nişîni (El-hâc Es-Seyyid Şeyh Süleymân Efendi'niñ) kemâl-i dikkat u ihtimâm ve sa'y u gayretiyle birinci def'a olarak (Darü'l-Hulâfa-i 'Aliyye ve Matba'a-i Mahşûsa-i 'Osmâniyye'de) bi-ism-i ma'lûb ile ârâste ve tab'-ı mergûb ile pirâste olmuştur.

Ma'ârif Nezâreti Celîlesi cânib-i'âlisinden verilen ruhsat üzerine haşşeten tab' olunmuştur. İstanbul, Sene 1299.

Basmanın sonunda ise Şems'in şu kıtası yer almaktadır :

*Bahr-ı deryâ-yı hakâkatdur bunuñ mâhiyyeti
Ya'nî kân-ı ma'rifet bi-hâd irür hâşiyyeti
Zevk u şevkı arturur okusañ eyler feyz-yâb
Hâce Ahmed Yesevî Hazretleriniñ hikmeti*

³ Kayseri Raşit Efendi Kütüphanesindeki Türkçe, Arapça, Farsça Basmalar Kataloğu, Kayseri 1993, s. 77, Yayınlayanlar : A. Rıza Karabulut, İ. Hakkı Mercan.

Son sayfada birinci sayfadaki dîbâce aynen yazılmıştır. Daha sonra aynı dîbâcenin Farsça'sı da yazılmış bulunmaktadır.

H. 1299 da İstanbul'da basılmış olan bu nüsha 139 varak, 278 sayfadır. Basılırken sayfa numaraları konmuştur. İçerisinde 184 adet müstakil şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerden 165 tanesi hikmet, 15 tanesi gazel başlığını taşımakta, ayrıca birer tane muhammes, müseddes, naat ve terkiib-i bend bulunmaktadır. Basma nüshada her biri dört mısradan meydana gelen 1316 kıta, 1059 beyit bulunmaktadır. Toplam olarak 7382 mısra tutarındadır.

184 adet şiirin 113 tanesinde *Ḳul Ḥāce Ahmed* mahlası kullanılmış olup bu şiirlerin Ahmed Yesevî'ye ait oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca *Ḥāce Ahmed-i Miskîn*, *Miskîn Ahmed*, *Ḳul Ahmed*, *Ahmed*, *Ḥāce Ahmed Yesevî*, *Miskîn Ahmed Yesevî* mahlaslarıyla yazılmış olanlar da Ahmed Yesevî'ye ait olmalıdır. *Ḳul Süleymân* mahlaslı 3, *Ḳul 'Ubeydi* mahlaslı 2 ve *Şems* mahlaslı 3 şiirin Yesevî dervişleri ve halifelerine ait olduğu anlaşılmaktadır⁴.

Prof. Dr. Kemal Eraslan'ın yayınladığı *Divan-ı Hikmet Seçmeler* isimli eserde bu nüshada bulunan 52 şiir yer almıştır.

— II —

Aşağıya basma nüshada bulunan bütün şiirlerin ilk iki mısraları alınarak sırayla dökümü yapılmıştır. Sayfa ve sıra numaraları, şiirin adı, kıta veya beyit sayısı, mahlası, yayınlanıp yayınlanmadığı ayrı sütunlarda belirtilmiştir.

Bu bölüm *Divân-ı Hikmet*'in tenkitli metnini hazırlamak için yapılacak çalışmalarda kullanılabilen bir ön çalışma durumunda olup, ayrıca bu basma nüshanın içindeki şiirler hakkında bilgi verecek durumda hazırlanmıştır.

⁴ Prof. Dr. Fuad Köprülü, *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Ankara 1966, (Umumi indeks kısmı).

Kısaltmalar :

DHS : *Divân-ı Hikmet'ten Seçmeler*

A : Ahmed

A - M : Ahmed-i Miskîn

A - Mu : Ahmed-i Mürâdî

HA : Hâce Ahmed

HAY : Hâce Ahmed Yesevî

KA : Kûl Ahmed

KHA : Kûl Hâce Ahmed

KS : Kûl Süleymân

KU : Kûl 'Ubeydî

MA : Miskîn Ahmed

MAY : Miskîn Ahmed Yesevî

ŞA : Şems-i Ahmedî

Y : Yesevî

H : Hikmet

Ġ : Ġazel

ĠH : Ġazel Hikmet

M : *Mirâc-nâme*

KC : *Kaşîde-i Caber*

SA : Sulţânü'l-'arifin

Müs : Müseddes

k. : kıta

b. : beyit

BASMA NÜSHADAKİ ŞİİRLERİN DİZİNİ

Sayfa No.	Sıra No.	Adı	Kıta veya Beyit Sayısı	Mahlası	Yayımlanıp Yayımlanmadığı	İlk İki Mısrası
2- 5.	1.	H.	25k.	KHA	DHS-1	Bismi'llâh dip beyân eyley hikmet aytıp Tâiblerge dürr ü güher saçtım muna
6- 9.	2.	H.	22k.	KHA	DHS-2	Eyâ dostlar kulağ salıñ ayduğumğa Ne sebebdir altmış üçde kirdim yirge
9- 10.	3.	H.	11k.	KHA	DHS-3	Her şubh-dem nidâ kildi kulağımğa Zıkr ayt tidi zıkrin aytıp yördüm muna
10- 12.	4.	H.	12k.	KHA	DHS-4	Hoş gayibdin kulağımğa ilham kildi Ol sebebdir Hağka sığınıp kildim muna
12- 14.	5.	H.	12k.	KHA	DHS-6	Ya İlahim hamduñ birle hikmet ayttım Zâti uluğ b'âcem sığınıp kildim sanğa
14- 17.	6.	H.	19k.	KHA	—	Şubh-ı şadık düşende kün yirge kirdi Muştafâ'ge mâtem tutup kirdim muna

- 17- 18. 7. H. 12k. KHA DHS-10 Ol kadirim kudret birlen nazar kıldı
Hurrem bolup yir astığa kirdim muna
19. 8. H. 5b. KHA DHS-56 Bî-şek biliñg bu dünyä barça ildin ötere
Inanmağil malınga bir kün koldım kitere
- 19- 22. 9. H. 21k. KHA — Ayä dostlar päk 'ışkıni kolğa aldım
Bu dünyanı düşmen tutup yördüm muna
- 22- 24. 10. H. 16k. KHA — Ta'ala'llah 'aşıklarge birdi 'ışkıñg
Şakir bolup örtep yanıp köydüm muna
- 24- 26. 11. H. 8k. KHA — Rañım Mevlâm rahmeti birle yäd eylese
Ne yüz birle hazretığa bargum muna
26. 12. H. 6k. HA — Hudävendä mini salgıl öz yoluñge
Nefs ilgide harıp ada boldum muna
- 27- 29. 13. H. 14k. KHA — Ayä dostlar nädän birlen ülfet bolup
Bağım köyüp cändin toyup öldüm muna
- 29- 30. 14. H. 7k. KHA DHS-9 Köñgül közin yarutmayın ta'at kılisa
Dergähida maqbül imes bildim muna
30. 15. H. 5k. KHA — Rahmetindin nevmid kılma min garıbnı
Aram almay yığılap du'a kılay sañga
- 30- 32. 16. H. 9k. KHA — «Fezkuru'llahe keşiren» dip äyet kildi
Zikrin ayıp zarı kılıp yördüm muna

- 32- 33. 17. H. 8k. KHA DHS-8 Vā-dirīgā netük kılğum ğarīblıgda
Ġarīblıgda ğurbet içre kaldım muna
- 33- 34. 18. H. 12k. KHA DHS-10 Ol kadirim kudret birle nazar kıldı
Hurrem bolup yir astıgı kirdim muna
35. 19. H. 6b. KHA — Melâmetdin mey içken dīdarıgı battıya
Pir koldın mey içken Haq nūrıgı battıya
35. 20. H. 5b. HA — ‘Aşıklıknı şivesi güft u gūdur meyvesi
‘İnâyetdür barçası ‘aşıklarğa tigdiya
- 35- 36. 21. H. 7k. KHA — Rahmetidin üüş birdi Mevlâm sizge
Sini hıvâhlap îmân ‘ata kıldı sanğa
- 36- 37. 22. H. 6b. KHA — Bî-şek bilinğ bu dünyâ barça haqđın ötere
İnanmagıl malnğa ilginğdin hem kitere
- 37- 38. 23. H. 7k. KHA — Melul boldı bu körnğüm ayâ dōstlar
Tınglayınğız rāznı sizge açar bize (?)
- 38- 47. 24. H. 130b. SA — Bismi’llahdin söz açtı hamd u senâ aydıya
Hâbibini söygendin ‘âlem binâ kıldıya
- 47- 56. 25. M. 124b. KS — Bir u barlık ol kâdir körünğ nazar kıldı [ya]
Muşafâğı indirüp bizni ümmet kıldıya
- 56- 58. 26. KC. 160b. KHA — Künlerde bir kün Resul Medine’de irdiya
Muşâsara kılğalı kafir cebrinğ kıldıya

- 68- 71. 27. GH. 21k. A-M — Şermendelikler köp iken nige o toğduñ ana (?)
Barur yirimiz gür iken ol nige boldum [men] muna
- 71- 72. 28. H. 13k. A-M — Kiliñ döstlar hikmetimdin üliş alıñ
Bismi'llah dip beyan eylep aytım muna
- 73- 74. 29. H. 13k. KHA — 'Arif 'aşık şohbetidin behre alğan
Hudâyığa yaqın boldı bildim muna
75. 30. H. 10b. HA DHS-63 Tınmay 'aşık Hū dirler Hudâyığa yalbarıp
Yörür anı 'ışkıda kiçe kündüz sargarıp
- 75- 77. 31. H. 27b. ŞA. — Hāq Resūl'niñ ilçisi bāblar bābı Arslan Bāb
Tāliblerniñ yolçısı bāblar bābı Arslan Bāb
- 77- 79. 32. H. 18b. —
6 bend — —
(Na't)
79. 33. H. 11b. MA DHS-44 On sikkiz miñ 'ālemğa server bolğan Muḥammed
Ottuz üç miñ aāşābğa rehber bolğan Muḥammed
- 79- 80. 34. H. 14b. — — Başımğa tüşüp na're-i sevdā-yı Muḥammed
Men anı üçün küyide şeydā-yı Muḥammed
- 80- 81. 35. H. 7b. KA DHS-45 «El-kezzābu lā ümmeti» dicitiling Muḥammed
Yalğañçılar qavmını ümmet dimes Muḥammed
- 81- 83. 36. H. 13k. KHA — Hāq ta'ālā fazlı birden ferman kıldı
İştīp uçup yirge kirdi Kūl Hāce Ahmed

83. 37. H. 13b. MA — (33 nolu hikmetin mükerreri, 2 beyit fazla)
84. 38. H. 7b. KHA DHS-52 Kahlhâr atlıg kahrıngdın kırküp yıglar H'vace Ahmed Raḥmân atlıg raḥmıngdın ümîd tutar H'vace Ahmed
- 84- 86. 39. H. 16b. A-MU — Bizdin dürüd-ı bisyâr yâ Muştafâ Muḥammed Taḥıyyât-ı bî-şumâr yâ Muştafâ Muḥammed
- 86- 87. 40. H. 14b. — Hâk ta'âlâ ḥabîbî yâ Muştafâ Muḥammed Derdliklerni îabîbî yâ Muştafâ Muḥammed
- 87- 88. 41. H. 7k. MA — قد عمنّا انت فى كل امور
انت كافى انت عافى يا غفور
- 88- 89. 42. H. 9k. KHA DHS-19 'İşk yolıda fenâ bolay Hâk bir ü bar
Her ne kılsañg 'aşık kılğıl perverdigâr
- 89- 90. 43. H. 6k. KA — Evliyâlar itken va'de kildi bolgay
Kıyâmetni küni yavuk boldı döstlar
- 90- 91. 44. H. 9k. KHA DHS-20 Muḥabbetni cämın içken dıvâneler
Kıyâmet kün ot ağzıdın saçar döstlar
92. 45. H. 8b. KHA — Hõş gâybıdın yitüştı bir cem'ıga dervışler
Bâpında Hû dırler sırrı pinḥan dervışler
- 92- 93. 46. H. 6k. KHA — Kózüm nemlik dilim şamlık cân elemlik
Niçük 'ilâç iyterimni bilmem döstlar

93-94.	47. H.	7k.	KHA	DHS-26	'Arif 'aşık cân mülkide elem tartsa On sikkiz miñg kamug' alem gülgül bolur
94-96.	48. H.	12k.	KHA	DHS-21	'Işk sırrını beyân kılсам 'aşıklarge Ta'kat kılmay başın alıp kiter dostlar
96-97.	49. H.	6k.	KA	—	Uşbu sırını bilmegen câhil kişi Dervişlerni kadırını kaçan bilir
97-98.	50. H.	8k.	KHA	DHS-29	Teccellini ma'kamıdır 'aceb ma'kam Ol ma'kamda 'aşık kullar cevlan kılur
98-99.	51. H.	10k.	KHA	—	Ka'yu yirde 'azizlerni cem'i bolsa Uşol yirde hal 'ilmin [i] aygum kiltür
100-101.	52. H.	11k.	KHA	DHS-27	Sübhan izi'm bendesiga lu'f eylese İçi yarup taşı köyüp biryân bolur
101-102.	53. H.	7b.	A	DHS-64	On sikkiz miñg 'alemde hayrân bolgan 'aşıklar Tapmay ma'sûk çerâğın sersân bolgan 'aşıklar
102-103.	54. H.	9k.	KHA	DHS-17	Tevbe kılıp Haq'ka yangan 'aşıklarge Behişt içre tört arıqda şerbeti bar
103-104.	55. H.	9k.	KHA	—	Muhabbetni şarâbıdın içürmese Can u dîlim hasret bilen kiter dostlar
104-106.	56. H.	8k.	KHA	—	Muhabbetni bostânığa bülbül kibi Şeherlerde nâle eylep qongum kiltür

106. 56. H. 5b. A — Ğarīplikde ğarīb bolğan ğarībler
Ğarībler ħalını bilgen ğarībler
- 106-108. 58. H. 15k. KHA — Yaratқан bir ü barım yolın izlep
Şeytān la'īn yollarıdın qayıtñğ döstlar
- 108-111. 59. H. 43b. HA DHS-43 Muħammed'ni biling zātı 'arabdur
(kaside) Tariķatnı yoli külli edebdür
- 111-112. 60. H. 7b. KHA DHS-46 Körgen zamān [manğan] Ebā Bekr-i Şiddik'dui
Üstün bolup tayangan Ebā Bekr-i Şiddik'dur
112. 61. H. 7b. MA DHS-47 İkkinçisi yār bolğan 'adaletlig 'Ömer'dür
Mü'minligda yār bolğan 'adaletlig 'Ömer'dür
113. 62. H. 6b. HA DHS-48 Üçünçisi yār bolğan 'Osman-ı bā-hayādur
Her nefesde yār bolğan 'Osman-ı bā-hayādur
113. 63. H. 6b. HA DHS-49 Törtünçisi yār bolğan şir-i Ħudā 'Alf'dür
Hem Mir'ac'da yār bolğan şir-i Ħudā 'Alf'dür
- 114-115. 64. H. 10k. KHA DHS-23 Dīdar üçün cānnı kurbān kılmagunça
İsmā'il dik dīdar arzı kılmang dostlar
- 115-116. 65. H. 11b. KHA DHS-68 Ħaķ kulları dervişler ħaķikatnı bilmişler
Ħaķ'ka 'aşık bolğanlar Ħaķ yolıǵa kirmişler
116. 66. H. 7b. KHA DHS-66 Hū ħaķası kuruldi ey dervişler kilingler
Ħaķ sofrası yayıldı andın ülüş alinglar

- 116-118. 67. H. 11k. KHA DHS-24 Muhabbetni cāmın içip raqs eyleben
Divāneliğ maqāmuna kirdi dōstlar
- 118-120. 68. H. 11k. KHA — Şerīatnı şerāyitın bilgen ‘aşk
Ṭarīkatnı maqāmını bilür dōstlar
- 120-124. 69. H. 28k. KHA DHS-30 Muhabbetsiz ḥalayıkdın her kim kaçsa
‘Ariflerni şōbetide cevlan kılar
- 124-125. 70. H. 10k. KHA DHS-18 Dīdārını taleb kılsañg ey zākirler
Cāndın kiçip ḥaḳa içre körüñg dīdār
- 125-127. 71. H. 10k. KHA DHS-22 Ḥaḳḳa yanıp mü’min bolsañg ṭa’at kılgıl
Ṭa’at kılgan Ḥaḳ dīdārın körer dōstlar
- 127-128. 72. H. 5k. KHA — Rūḥ ḳuşını titrer bolsa balu perī
Pervāz kılıp ‘arşdın ‘arşga konar dōstlar
- 128-130. 73. H. 17k. KHA — Kiliñg dōstlar Allah yādın dā’im aytıñg
Allah yadı köñgöl mülkin açar dōstlar
- 130-131. 74. H. 9k. KHA DHS-31 Ḥikmet birlen ol ‘ademdin bar eyledi
On sikkiz miñg ḳamug ‘ālem ḥayrān irür
- 131-133. 75. H. 12k. KHA DHS-25 Ḥikāyetde biliñg mundağ kultürdiler
Baba Mañin ol sultānı yitkürdiler
- 133-135. 76. H. 10k. KHA — Muhabbetni bōstānıda hezār dāstān
Bülbülleri sayrar anda efğan bolur

135-136.	77. H.	7k. KHA	DHS-65	Behişt düzeñ talaşur talaşmakda beyân bar Düzeñ aytur min artuq minde Fir'avn Hâmân bar
136-137.	78. H.	10k. KHA	—	Muhabbetni deryäsida gavvaş bolup Ma'rifetni gevherini algum kilür
137-138.	79. H.	7b. HA	DHS-67	Yol üstide oturup yolni sorgen dervişler Uqbâdın haber iştip yolğa kirgen dervişler
138-139.	80. H.	7k. KHA	—	'Aşıkları da'im tiler didârını Seherlerde gaflet bilen yatmaz bolur
139.	81. H.	6b. —	—	Qoy bu tir[ig]lik zevkını bilgin ölüm aldındadur Qalur 'imâret[ü] böostân her ne ki bar aldındadur
139-140.	82. H.	5b. HA	—	Her zamân tınmay Hudâ disem Hudâğa hoş yaqar Ger nazâr kılsa Hudâ'yım köz yaşıım su dik aqar
140-141.	83. H.	8k. KHA	—	Ayâ döstlar tevekkülünig kılınçını Bilge bağlap yolğa kadem koygum kilür
141-144.	84. H.	23k. KHA	—	Hâk ta'âlâ pertev saldı bi-höd boldum 'Arş-ı 'alâ levhü kalem körünig döstlar
144-146.	85. H.	9k. KHA	—	Rahmet suyu uluğ deryâ çomup başım Vahdâniyyet deryâsığa kirdim döstlar
146.	86. H.	6k. KHA	—	Ayâ döstlar 'ışk gavvaşı bolmagünçe Vahdâniyyet deryâsığa kirse bolmaz

- 147-148. 87. H. 9k. KHA — ‘Aşıkları her ne dese yalğanı yok
Yalğan ‘aşık bu yollarnı bilgini yok
- 148-149. 88. H. 11k. KHA DHS-35 Bu dünyada yaratılğan mahtûklarga
İmdi bildim tiri[g]lik[hem] bolmaz ermiş
- 150-151. 89. H. 8k. KHA DHS-32 Tarikatke şeri’atsız kirgenlerni
Şeytân kilip imânını alur irmiş
- 151-152. 90. H. 10k. KHA — ‘Arif ‘aşık şeyki birten kıyâmet kün
Hudâyığa bahş-ı cevâb kılur irmiş
- 152-153. 91. H. 6k. KHA DHS-33 Kiling döstlar zâkir kullar zîkr aytalık
Zâkirlerni Hudâ bî-şek söyler irmiş
- 153-155. 92. H. 12k. KHA — Kiling döstlar barça turıp yâd aytalık
Ol yâd bizni yarugluğa tartar irmiş
- 155-157. 93. H. 17k. KHA — Zamâne âhur bolsa ayâ döstlar
Türlüg türlüg belalar kopar irmiş
- 157-161. 94. H. 27k. KHA — Muhabbetdin haber bilgen ‘aşıkları
Allah dise tokkız aşman köyer irmiş
- 161-162. 95. H. 6k. KHA — Kayu mahtûk Hâlık’ığa mu’î bolsa
‘Âdem halkı uşol halkı söyler irmiş
- 162-165. 96. H. 21k. KHA — Kudret birle ferhân kılsa bendesige
Bu ‘âlemde hiç kim ölmey kalgeni yok

165-167.	97.	H.	21b.	KHA	—	İlahî bāil işlerdin maŋga birgil peşmanlık 'Adedsiz cürm[ü] 'ısyānlar yürekimni kılıp kanlık
167-168.	98.	H.	5k.	KHA	—	'Aşıklıgı da'vasını kılan kişi Ma'sûkıdım zerre gâfil bolganı yok
168-170.	99.	H.	13k.	KHA	DHS-11	'İşk da'vasın maŋga kılma yalğan 'aşık 'Aşık bolsaŋ bağırıŋ içre köz kanı yok
170-171.	100.	H.	9k.	KHA	—	Höş tınglaŋız Hek Resül'niŋ dürüdını Dürüd aygıl çın ümmeti bolay diseŋ
171-175.	101.	H.	29k.	KHA	DHS-12	Höş gâybıdın yitişti yaşı sözüm teberrük 'Aşık bolsaŋ ey falib riyâzette bilinğstük
175-177.	102.	H.	11k.	KHA	—	Ayâ döstler Mustafâ'dın beyān eyley Kulaq salgıl baş ümmeti bolay diseŋ
177-178.	103.	H.	9k.	KHA	—	'İyd-i kurbān ay[ı] kilci kiliŋ döstler Zâhir bāın rüşen kılıp didār körüŋ
178-179.	104.	H.	7k.	KHA	—	'Alimler 'ilmi birlen boldı 'azîz Câhiller cehli birlen kaldı 'âciz
179-181.	105.	H.	14k.	KHA	—	Ey köŋül kıldıŋ günah hergiz müselmān bolmadıŋ Sofî men dip laf urup falib-i canān bolmadıŋ
181-182.	106.	H.	6b.	KHA	—	Ka'be tavaf kılay diseŋ bozma köŋül avlağı Hırş temennâ leşkerin şehri-i vücüddin kavlağı

182. 107. H. 9b. A-M — İſtiğ pendim ey döstlar tiriligde aya ğafil
Ölümni yâd itip her dem yarağınġ kıl aya ğafil
- 183-186. 108. H. 22k. KHA — Ayâ döstlar kulak salınġ ayduğumge
Ne sebedin altmış üçde yirge kirdim
- 186-187. 109. H. 6k. Y. DHS-58 Niyet kılduk Ka'be'ge rızâ boluğ döstlarım
Yâ ölgey-miz kilgey-miz rızâ boluğ döstlarım
187. 110. H. 11b. KA — Yazuğumni yarıka Ğaffâr atlıġ Allâh'ım
Öz kahrınġdın sakdağıl Kâhhâr atlıġ Allâhım
- 187-191. 111. H. 27k. KHA — Ay bî-ğaber Hâk yolıda külmes mu sin
Rıyâzetni katıġ tartıp solmas mu sin
- 191-194. 112. H. 16k. KHA DHS-16 Seher vâktda kopup yığlap nâle eyle
Nalıñğın yir ü kökler nevâ kıl sun
- 194-195. 113. H. 10k. KHA — Muğabbetnġ bazârında cevlan kılıp
Âhiretni sevdasını başlasam min
- 195-198. 114. H. 18k. KHA — Seherlerde kopup yığlap du'a kıl sam
Döstlarımni Hâcem bendem digey mü sin
198. 115. H. 12k. A — Hâknı söygen uyumas
Ğafilerni hoşlamas
- 199-200. 116. H. 10k. KHA — Her şub-dem boynım kısıp Rabbim disem
Rabbim mini murâdını birer mü kin

200-202.	117.	H.	12k.	KHA	—	Her subh-dem ilgim açıp yaşım saçıp Hağ Mevlânı dergâhğa barsam mü kim
202-203.	118.	H.	9k.	KHA	—	Sensin menim penâhım dip yolğa kirsem Bir ü barım yolım mini açar mü kin
203-206.	119.	H.	16k.	KHA	—	Bu 'alemde korkıp yığlap zâr ingresem Âhiretde rûhum arâm alar mü kin
206-207.	120.	H.	6k.	KHA	DHS-38	Hıç bilmedim niçük kiçti 'ömrüm mining Sorar bolsa min kul anda ne kılğay min
207-208.	121.	H.	12k.	KHA	—	Höş gâybıdin hazır bolğan dervişler[ni] Canım bilen turup mihmân kılсам mü kin
208-210.	122.	H.	13k.	KHA	—	Seherlerde çar-çar'b urup Rabbim disem Dergâhda Hâcem kabul kılar mü kin
210-212.	123.	H.	13k.	KHA	—	Seherlerde ırte kopup nâle kılğul Nâle eylep yürek bağrıñ ada bolsun
212-214.	124.	H.	10k.	KHA	—	Tilim sevdâ başumzdın kitnes boldı Siyâsethğ ulug künde ne kılğay-min
214.	125.	H.	7b.	MAY	DHS-62	Bızdın selâm dostlarğa taleb yolın koymasun Dıdar arzû kılsalar hergiz gâfil bolmasun
214-215.	126.	H.	7k.	KHA	—	Bir kün küldi Ebü Bekr Süleymân birle Hağ Muştafa râzın açtı Rahmân birle

- 215-216. 127. H. 2k. — — — — —
 Birâderler mini sorsaŋ min öz ħalimge yıġlar-min
 Tamuġ içre köyer-min dip 'aziz cânımge yıġlar-min
- 216-218. 128. H. 16k. KHA — — — — —
 Seherlede koyup yıġlap nâle eyle
 Nâlišüġdin yir ü kökler nevâ kılsun
- 218-219. 129. H. 13b. A-M — — — — —
 Ey yâr yürek köydüresin kayda irür-sin
 Bi-şebeh ü bi-nümüne sin kayda irür-sin
- 219-220. 130. H. 4k. A — — — — —
 Aşl tofraġ âdemni sultân kılgan Allâh sin
 'Azâzîl dik 'âlemni Şeyfân kılgan Allâh sin
220. 131. H. 8b. SA — — — — —
 Ey ġâfil-i dünyâ-perest hiç öziŋge kilmes mü sin
 Munda sini kim kiltürdi ister anı tapmas mu sin
- 220-221. 132. H. 8b. KA — — — — —
 Ey ġâfil uyġudın uyan 'ömrüŋ küni batmas burun
 Kılgın niyâzüŋni revân riġlet taŋı atmas burun
- 221-222. 133. H. 8b. HA — — — — —
 Yâ Allâh ayġaymın bendem diben ayġay mu kin
 Bende-i şermendeġa luġ u kerem kılgay mu kin
222. 134. H. 7b. KHA — — — — —
 Seher sayrar bülbüller gül yâdın her zamân
 Sen sayrasaŋ ne bolġay Ĥaġ yâdın her zamân
- 222-223. 135. H. 7k. KHA — — — — —
 Fefirrü ilâlah dip âyet kildi
 Yaġam tutup ħâzretinġe yanmayın mu
- 223-224. 136. H. 7k. KHA — — — — —
 Nür-i Ĥudâ döst-i Ĥudâ Ĥaġ Muştafa
 Kimler üçün kildi Resûl bildiŋiz mü

224-225.	137.	H.	4k.	KHA	—	Didârını taleb kılıp yolğa kirsam Rüz-i maşer didârını körer-min mü
225-227.	138.	H.	18k.	KHA	—	Ayâ döstlar yürek bağrım kebâb boldı 'İşksüz âdem 'ışk kadrını bilgen bar mu
228.	139.	H.	3k.	KHA	—	Âdem oğın azdurgan nefs-i hevâ imes mü Çirkin dünyâğa salğan nefs-i hevâ imes mü
228-229.	140.	H.	7b.	HA	—	Yolğa kirgen irendin yolnu sorsam bolğay mu Başım koyıp izige yüzüm sürsem bolğay mu
229.	141.	H.	8b.	HAY	—	Uzağ yol uzağı imân imes mü Dil ü cân rüşeni imân imes mü
229-230.	142.	H.	7b.	—	—	Çuksam tağlar başığa çil-ten bolsam bolğay mu Nüşrevân 'adil dik su fan bolsam bolğay mu
230-231.	143.	H.	12b.	KHA	DHS-55	Rahmân İgem rahmetiği carî kılğıl seherde 'İşyân layğa battım yârî birgil seherde
231-232.	144.	H.	6k.	KHA	—	İcial emced uluğ kudret 'azım kuvvet Elyâk ecder sanga kıldım kâdir Allah
232.	145.	H.	7b.	—	—	Men ol kulnu mü'min dir min beş namazın kılur bolsa Şalât fâ 'at ünün iştip cema 'ate kilür bolsa
232.	146.	H.	4b.	—	—	Hudâvendâ yazdım özüm taqşırime tevbe Ki mücrim sarı bağan közim taqşırime tevbe

233. 147. H. 8b. KHA DHS-54 İrenler cemâl körer dervişler şöbetinde
Yarānlar meclisinde nūr yağar şöbetinde
- 233-234. 148. H. 9b. KA — İyttigim 'aşık bolup sin masivâdın keçsene
Bu sözümnî işitip özünġni oŭka ursana
- 234-235. 149. H. 10b. MHA DHS-53 Hāhıkmnı izler min tün kün cihan içinde
Tört yanından yol indî kevn ü mekân içinde
235. 150. H. 8b. KA — Kutulmas sin kaçıp tün kün ölümdin bağ[u]
bostānga
- 235-236. 151. H. 6k. KA — Bu sözde bolsa eşkaliġ teferrüç kıl güristānga
- 236-237. 152. H. 6k. KHA — Aytay sizge döstlarım kimler kilip kitküsi
Müselmānlar köngüdin mihribanlık kitküsi
- 237-238. 153. H. 9k. KHA — Köngüm kuşu uçar dayım kanat tutup
İki közim nedāmetde kanlar töküp
- 239-243. 154. H. 32k. KHA — 'Aşî cāfî kulunġ kildi dergāhınga
Kolum tutup yolga salgul ente'l-hadî
- 243-244. 155. H. 9k. KHA — Evvel Hū dip āhır Hū dip bî-höd bolġı
Hāḡ cemālin körsetmese zāmin bolay
- 244-246. 156. H. 11k. KHA — Muhabbetniġ bazārda cevlan kılıp
Hāş bendeler nevā kılıp yörür bolġay
Hāḡ İlāhım kayu kulga luḡ eylese
Kiçe kündüz közde yaşı aḡar bolġay

246-247.	157.	H.	9k.	KHA	—	Muhabbetning bostanini kizgen 'asik Köz yaşını niyaz eylep saçar bolgay
247-249.	158.	H.	14k.	KHA	DHS-37	Subhan İzim ferman kalsa kudret bile 'Aşkları gavğa kılıp yörür bolgay
249-252.	159.	H.	20k.	KHA	DHS-36	Muhabbetning şevki birle yār istegil Rüze namaz oqmaq İzim farzi bolgay
252-255.	160.	H.	17k.	KHA	—	Höş kudretlik Perverdigar bir ü barım Kolum tutup yolga salgıl ente'l-hadi
255-256.	161.	H.	15b.	—	—	Yigitlik mevsimi okı bu cān tendin cüda bolgay Libās-ı ahiret kiygen lahdni yastanur bolgay
256.	162.	G.	7b.	—	—	Dile tā ki kılur-sin dünyāda 'ıyş ferāgatni Kil imdi kıl Hudā'ning yadını taşlap bu 'işretni
257.	163.	G.	7b.	—	—	Hudāni söygen irler cān tenidin cüda boldı Yumup köz bir yoli 'ālem gamdın masivā boldı
257-258.	164.	G.	6b.	—	—	Bir nefes gāfil imes Haq yolga kirgen kişi Cānnı qurbān kılur Tırğri'sini söygen kişi
258-259.	165.	Müs.	5k.	—	—	Hudāni yadı birle ötken 'ömriñni gānimet di Velī bī-yād-ı Haq ötken nefsni sin kıyāmet di
259-260.	166.	H.	13b.	KHA	—	Allāh digen kulumı üni 'arşke yetere Gāfil bolma mü'min kul 'ömriñg yıl dik ötere

260-261.	167.	G.	7k.	KA	—	Nāgehān tururımda könglüm içre Hāq Mevlamnı nazarı tüşti bolğay
261-262.	168.	G.	7b.	KS	—	‘Aşuq bolur ol kişi tigse ‘ışkıñ säyesi Renc birle mihnetdür ol ‘aşuqğa ‘ışk dāyesi
262-263.	169.	G.	16b.	—	—	Subhān İzim özidür ol Muştafa buyurdı Babarn Arslan tingürdi Hācem Ahmed Yesevi
263.	170.	G.	7b.	—	—	İrenlerniñ yüreki hafv içinde kan oldı Bu kayğudın sızıban pest üstiñan oldı
263-264.	171.	G.	6b.	—	—	Münis yat ey ādemī köngüde Zikru’llāhıñı Salmāğul cān u dilingdin lahzaı Allāhıñı
264-265.	172.	G.	9b.	KU	—	Ādem oğlu ölgüçi kara yirge kirgüçi Kim yahşıdur kim yamān anda ma ‘lüm bolğuçı
265.	173.	G.	9b.	KU	—	Ger hākikat mü’mın irseñ kopup aytğul Allāh’ını Yādın aytıp hazretiñde saqlağul ol dergāhıñı
265-266.	174.	G.	3b.	—	—	Ey rahımsız dil-berim hār cüda kıldıñg mini Mihnet cebr u cefāga mübtela kıldıñg mini
266-267.	175.	G.	16b.	—	—	Qādirim kudret ile bizni ‘aziz cān eyledi Hāmdü İ’lāh cān birüp cān birle imān eyledi
167-268.	176.	G.	13b.	KS	—	Öimek üçün kayğurmañız bizdin burun turgan kan İkki cihāniñ serveri peygamber-i āhır zamān kanı

- 268-270. 177. Naat 8k. A — Ey şafa taŋğdın tekellüm her til üzre miñğ şer
Pađsâh-ı enbiyâsın tac-ı farğ-ı evliyâ
270. 178. G. 8b. — Vefâ kılmas cihân bizge ol âdem ata ötti
Körünğ ikki cihâni serveri ol Muşafâ ötti
- 270-271. 179. H. 8b. Şems — Ol seyvid âdem Haqqı yazıñnı baba himmeti
Ol müfahhir âdem haqqı yazıñnı baba himmeti
- 271-272. 180. G. 11b. — İlahî kıl yırağ min âşî kuldn ħâb-ı gâfletni
Ayırma tende cânım barıça ta 'at-ı ibâdetni
- 272-273. 181. Mh. 8k. — Kayu merdige maşşer ħavfıdın ter bolse müjgân
Kirek yaş arnığa aqsa dü ümmet dıdedin kıanı
- 274-275. 182. H. 12k. — İstep yördym Şâm 'İrağı
Tapmadım hergiz yârını soradı
- 276-277. 183. G. 18b. Şems — Peyğamberdin ilhâmlık Ĥâcem Ahmed Yesevi
Şiddiklardan selâmlık Ĥâcem Ahmed Yesevi
277. 184. (Rubai) 1k. Şems — Bahr-ı deryâ-yı haqqıktur bunıñ mahıyyeti
Ya 'nî kan-ı ma 'rifet-i bî-ħudâdır ħâsiyyeti
Zevğ u şevkı arturur oqursañ eyler feyzi
Ĥ'âce Ahmed Yesevî ħâzretleriniñ ħikmeti
- 277-278. Dıbâce ve Farsça'sı